Број 234 У Новом Саду у четвртак 29. октобра (11. новембра) 1909. Година XLIV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Она је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За странске земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 патура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 36

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Противу Срба у Хрватској и Славонији.

Загреб, 28. октобра.

Ви, који сте даље од нас, ви, које не запљускују наше прилике, управо неприлике, ви немате ни појма, како је данас Србину у Хрватској и Славонији. Запам тите, док нас неколицина Хрвата заваркава са неким пријатељством, дотле браћа Хрвати врло небратски с нама мисле и шире врло небратске мисли по своме народу.

Грешио би душу сваки онај, који би мислио, да нема међу Хрватима људи даљег погледа и који не виде и не осећају, да нам је свима прави спас у братству и заједници и споразумном раду. Али таквих људи нема много. А и оно што их има, ти су данас стерани у крај. И будите уверени, то нису они, који нам се праве пријатељи. Данас се у Хрватској и Славонији издају за наше пријатеље саме рачунције, који имају за сад разне политичке и личне рачуне да се издају за пријатеље Срба. И у томе и лежи наше највеће зло, што су прави српски пријатељи заћуткани, а са овим назови пријатељима не можемо добро проћи. Они рекну о нами неку лепу реч, да би нас после израбили у своје цели, које се ни најмање не слажу са интересима нашег народа.

Самостална странка је сасвим подлегла и то већ доста давно. Њој су већ доказали, да није сад време ништа радити за Српство, јер ће иначе франковци подићи против Срба ужасну хајку, и зато треба причекати. А дотле Срби треба да што јаче пригрле све што је хрватско, треба да се боре за мисао, да су Хрвати и Срби један народ, па кад то хрватски народ увиди, он ће онда већ друкчије мислити о Србима.

На велику жалост, то су само изговори, да нико ништа за Србе не ради и да нико ништа и не покуша радити. Треба да знате, да су наши самосталци већ давно на чисто с тим, у какву су клопку ушли, али им је тешко напоље и то тим теже, што су неки Срби који их воде, толико ухваћени, да не могу никако натраг, и да ће се пре одрећи Српства, но што ће смети водити праву српску политику. Није скоро било Српство у тако великом шкрипу као данас у Хрватској и Славонији.

У крајевима где смо са браћом Хрватима помешани, а они су у великој већини, тамо је такав терор и хук против наших, да је то тешко замислити. Тамо су њихове легије оружане, они прете и наши једва смеју јавно да кажу да су Срби.

Овде у Загребу се „испод земље“ шири све јаче незадовољство, мржња и презирање против Срба. Шире мисао, да они који хоће да су Срби, треба да се иселе и расселе из Загреба. Онима, који то раде, добро је дошла била велико-издајничка парница противу Срба, и сад им још боље долази парница у ствари тестамента Јованке Поповић. Сад је у тој ствари затворен др. Паја Тодоровић, председник наше српске црквене православне општине. Вештаци графолошки су изрекли, да тестаторка није потписала тестаменат, што га је правио др. Тодоровић и да је потпис Јованке Поповић кривотворен.

Сваки зна, колико су се хиљада пута преварили баш и чувени графолошки вештаци. Али да њихово мишлење и стоји, ипак не би смела да се диже овака хајка на цео српски народ. Противници Срба раде свом силом, да прикажу у вези с овом парницом цео српски народ као покварен, разврћен, неморалан и злиховачки. Са тим у свези износе, да је издајнички плаћен и све могућ.

Време је, да се почне мислити, шта ћемо и како ћемо. Овај пут, којим је ишла самостална странка, многоме је крив, што смо баш дотерали до данашњег стања. Време је, да српска народна радикална странка буде спремна да поведе народ српски, јер ће јој се ускоро прикључити све, што још осећа српски и хоће да живи. По себи се разуме, да средиште не може да буде ни остане Загреб. Ми Срби у Загребу на чисто смо с тим.

Нови Сад, 29. октобра.

Политичка криза у Угарској На јучерњем министарском савету угарске владе известио је министар председник Векерле министре о својим аудијенцијама код краља, о својим преговорима у Бечу и да краљ жели да саслуша још једном Кошута и Андрашија. Министри су то све узели на знање решили нису ништа и сада, како се сами министри изјавили после савета, све зависи од краља. То ће рећи, ако краљ пристане на Векерлов план за решење кризе, онда ће га усвојити и сви чланови владе, јер су га управо заједнички и срочили.

Чега пак има у том плану, или како кажу, у „програму нове владе“, о томе бечки и пештански листови пишу ово: Нова влада (управо стара, поново именована) продужиће повластицу заједничкој банци. Ну то продужење биће „привремено“ све дотле, док се угарска и аустријска влада не споразумеју у ствари плаћања у готовом. Чим се у тој ствари створи поравнање, биће и продужење повластице заједничкој банци коначно (на 10 година, а можда и на дуже време). У војним питањима обећаће се влади, да ће при стварању одбранбеног закона добити Угарска уступака: уредиће се питање заставе и грба; код војничких судова водиће се расправа на мађарском језику и створиће се нов војнички казнени поступак; код компанија у угарским пуковима увешће се мађарски језик. Ну пре но што се ти „уступци“ добију, морају се изгласати прорачуни, угарски и

ПОДЛИСТАК.

СНОВИ МЛАДИХ ДЕВОЈАКА.

Приказ у сликама са говором, певањем и свирањем.

Написала ЈУЛКА ЂУРЧИЋЕВА.

(Наставак.)

Мара. Краја, краја? (Замишљено.) Крај ће бити свима исти, али пут одавде донде биће можда свакој друкчији.

Дана. Ја волим да мислим о оном што ће бити. Јава није тако лепа, као оне слике што их ја стварам у својој срећи.

Мара (прође прозору Већ се спушта сумрак. У том добу дана причала нам је мајка увек кад смо биле мале, лепе бајке и страшне приповетке о вештицама. Волим у сумраку слушати тајанствене ствари.

Дана. Па која се прима да приповеда о вештицама, што су на сред шуме у поноћи летеле на метлама и викале: „Зу, зу, зу“. Ух, кожа ми се јежи!

Мара. Немој да си така. Смејеш ми се, а немаш разлога. Хтела сам да предложим нешто друго.

Обе (радознало.) Нешто друго.

Мара. Почеле смо једну занимљиву тему О срећи и будућности. Ти, Дано, кажеш да волиш стварати слике о оном што ће бити, а зацело и Јела. Хоћете ли да их кажемо једна другој?

Јела. А ако се смејете?

Мара. Нисмо деца. Ево, седите овамо. Тако, близу поред мене. Не мора свако чути наше тајне.

(Све помакну столице у десни крај позорнице, седну једна поред друге и нагну се једна другој поверљиво, као кад се поверавају тајне.

Јела. Како је то лепо. Али свака нека каже истину!

Дана. Де, праву правцату. Која се прима да почне?

Мара. Ако немате ништа против, могу ја.

Обе. О, не, не. Почни само.

Мара. Ја ћу казати истину, али морате и ви.

Дана. Хоћемо, хоћемо!

Мара. Не смете никоме казати.

Дана нестрпљиво. Али зашто тај увод? Почни већ једанпут!

Мара. С почетка се затеже, а после говори обично. Чекајте само. Одакле да почнем?

Дана. Па одакле увек почињеш. Разлика је сад у томе, што ћеш гласно мислити.

Мара. Кад положим матуру, отићи ћу на универзу. Тамо, у великој вароши, биће удовољено мојој великој тежњи за науком. Слушаћу предавања најчувенијих светских научењака, учити много, много. Много ми знања треба, да би могла постићи оно, што хоћу.

Јела. Зар само учити? Увек учити? За мене би такав живот био гори од ропства, па и неприродан је. Као што је телу потребно одмора, тако и души разоноде.

Мара. О, има ђачки живот и своју веселу страну! Причао ми је брат о њиним забавама, о туристичким излетима, када се за који часак оставе књиге и тесне ђачке собе, па се иде у слободну природу, чије дражи Дана тако добро разуме. То није оно ваше извештачено веселе по забавама, где седите као лутке у тесним хаљинама и загушљивом ваздуху, па уздрхтала срца чекате да вам се приближи какав играч. То је братско веселе штудената и студенткиња, једнаких по образовању, дужностима и правима, слободнима од сваких предрасуда и друштвених окова. Пењаћемо се по брдима, загледати на дно сваке провалије, а кад се уморимо, одмараћемо се негде на каквом вису, певати, забављати се весело, весело и неутегнуто!

Код последњих речи Мара се наслони на наслон у столице и поклопи лице рукама, као да спава. Остане у том положају, док не пређе слика. Завеса, која дели позорницу на два дела, подиже се и види се прва слика*)

Мара. ...Па онда ћу бити промовисана. Колико ће ми тада идеала чекати на своје остварење! Од онда почиње управо тај нови пут о ком сам говорила.

Дана. Знам, тај пут туге и суза.

Мара. Назови га именом којим ти драго, тиме он за мене не губи ништа од своје привлачности.

---

* Описи слика изнеће се на крају.

»Ђачки живот« обасјана црвеном светлошћу. Кад се поново спусти завеса, Мара спусти руке, који тренутак се прибира, као да се буди из сна и наставља говор. Исто то се понавља код свака снова сваке од њих.)

заједнички; морају се изгласати сви трошкови за војску, па за анексију, па за велике убојне бродове „Небојше“ и т. д. Да се подмире сви ти трошкови, „Преса“ зна, да ће Угарској требати зајам од 500 милиона круна.

Нема сумње, да ће тај програм краљ одобрити, јер је срочен по његовој жељи. Кошута пак само зато зове к себи, да се Кошут, како јављају бечки листови, обвеже краљу, да ће свим силама својим потпомагати тај програм и да се неће повући са политичког поља. Кошут и Андраши иће краљу у суботу или понедељак.

Као што се види, дакле, у Бечу и у крилу угарске владе све је већ готово. Само не излазе с тим још отворено на јавност, јер чекају да виде, како ће се развити прилике у независњачкој странци. Шта ће предузети Јуст и присталице му и колико их има, о томе желе тачно да се увере и чланови владе и Беч. А сви знаци говоре за то, да ће до тог уверења доћи можда још данас. Данас се састаје конференција независњачке странке. Сами Јустовци као да хоће да доведу ствар до прелома. Или — или. Јустовци рачунају, да их у независњачкој странци има данас 135, дакле већина у странци, а у сабору ће их са левичарима бити око 160. Против тако јаке, а и огорчене и одлучне опозиције, да ли ће се садања влада одлучити да спровађа онај програм и да ли ће јој Беч дати благослов, односно заповест, да се упусти у такав покушај — данас се још не зна.

Прилози за историју Срба у Угарској

у XVI, XVII. и XVIII. веку од **Јована Радонића**. Прва књига. Издање „Матице Српске“ као II. свеска „Зборника историјских докумената“. Нови Сад 1909

Ј. Радонић је и иначе био прилично неискрен при публиковању ових докумената. Тако на пример за листину под бр. XLVIII. вели, да је преписао из Feld-Acten из једног оделења докумената у бечком ратном архиву. Ово међутим не стоји I. професор Радонић није рад о ништа у том оделењу. Имао сам у рукама званичан попис оних научника, који су радили до сад Feld Acten, па у том попису нема имена Радонићевог. Али много јачи доказ да он није ни заглавао у Feld Acten је тај, што се у овим фасциклима налази сва сила богатог материјала за наше прилике, те да је писац уопште имао пред собом ма који фасцикал њихов, не би преписао само овај један безначајан акат, а остале знамените документе пропустио да препише. Јасно је као дан, да је писац ову кратку листину преписао из неког штампаног дела, па нетачно навео, да му је оригинал био извор при преписивању. Осим тога је писац многе документе добио добротом других, па то није означио. Ово важи нарочито за повеље из тако званог Justiz Protocollen у бечком ратном архиву.

На почетку саме збирке написао је Радонић дугачак увод, који врви од силних погрешака. За доказ ове моје тврдње указаћу на некоје погрешке пишчеве. На стр XIII. пише „Поред Бакића прешла су тада и његова четири брата Петар или Комнен, Манојло, Димитрије и Михајло,“ а нешто доцније стоји „Све те поседе дође краљ Лауш II на вечито Павлу, жени му Теодори и кћери Маргарити као и браћи му Манојлу, Петру Комнену, Димитрију и Михајилу“. Међутим је Павле имао петоро браће, а не четири[1]) Петар и Комнен није једно него два лица. Шта више, позитивно се зна и кад је погинуо Комнен Бакић, кога мађарски историк Никола Иштванфи погрешно назива Климентом. При нападају Валентина Терека на гњездо присталица Запољиних, на град Липово, у септембру 1528. погинуо је Комнен,[2]) а Петар (брат од стрица Павлу Бакићу) надживео је сву браћу и умрло је првих дана маја 1552. године[3])

На страни XVII. стоји „Тако се у листини Фердинанда I. Павлу Бакићу од 11 новембра 1534. спомињу поред Павла само два брата, Петар и Михајило и како се у истој листини каже, да је Павле Бакић изгубио два брата у борби fortissime puguautes pro tuenda fide christiana рекао бих, да је брат Павлов Димитрије могао погинути или у одбрани Беча 1529. или 1532 када је Павле Бакић на Сулму напао на турску позадницу“. Ово је потпуно нетачно. Димитрије Бакић је надживео опсаду Беча, јер га Турци, magister curiae, спомиње у писму, управљеном краљу Фердинанду 11. новембра 1529 године[4]) Димитрије је умро природном смрћу између 1529. и 1534 године, а она два брата, за које краљ вели, да су издахнули на бојном пољу, били су Манојло (погинуо у битци на Мохачу 29. августа 1526. и Комнен (убијен при споменутом нападају Терекову на Липово септембра 1528.)

[1]) Ова погрешка Радонићева одаје, да он није разумео смисао листине бр. I. у збирци његовој У тој је листини ставио он и интерпункцију погрешно

[2]) У делу Verancsics Antal, Összes munkái, II. osztály, III kötet стр 29. пише: Terek Bálint Lippa alatt az saranpóba levágának melette az rácok három fő szolgáját: Bakitth Konmentet, Szilágyi Mihályt és Horvát Jánost; о погибији Комнена Бакића, брата Павлова. пише и Стефан Мајлат из Ђуле 26. септембра 1528 Томи Надаждију у „Archiv des Vereines für siebenbürgischen Landes Kunde, Neu Folge, 1. Heft Hermannstadt 1894. стр. 619.

[3]) 16 маја 1552. пише бискуп јегарски краљу Фердинанду: „Petrus Bakyth reuersus nuper a servitys sacratissime maeistatis vestre ad arcem suam Holycz, diem suum extremum obyt“. (Hungarica у бечком државном архиву.)

[4]) У писму стоји „ac gencrose domine Theodore consorti, ipsorum quam heredibus et posteritatibus universis et per emu fratribus suis Petro, Demetrio et Michaeli Bakyth (Hung за 1529. годину.)

(Свршиће се).

Нови Сад, 29. октобра.

Аустрија против тријализма. Познато је, да су Луегеровци обећали Хрватима, да ће им створити Велику Хрватску, која ће бити трећа држава у хабсбуршкој монархији. То је такозвани тријализам Барон Радић је пре окупације рекао хрватским политичарима, да се Босна окупира за Хрвате. Аустријски политичари су увек обећавали Хрватима Велику Хрватску, али обећање нису никада испунили. Њима су Хрвати добри као оруђе против Срба — и ништа више. Да у Бечу не мисле озбиљно стварати Велику Хрватску, доказ је предлог аустријске владе за нови кривични закон. По том новом закону биће сваки кажњен затвором од 3 месеца до три године, ко ради на насилном растављању аустријских земаља или против устава. Али казни и оне, који раде против устава Угарске, Хрватске и Славоније и Босне и Херцеговине. То значи, да ће бити кажњен сваки, ко ради да се Босна и Херцеговина споје са Хрватском, Славонијом и Далмацијом, или да се споји са Хрватском и Славонијом. И још хрватски политичари сањају о неком уједињењу тих земаља! Овај закон ски предлог аустријске владе треба да им отвори очи. Ено, Чеси су још и сада подељени у три земље, а Словаци у седам покрајина. Али хрватски политичари су још увек политичка деца, коју бечки политичари умеју да заваравају обећањима. Тешко томе довека, ко памети нема, вели српска народна пословица.

Писмо из Турске.

— Од дописника „Заставе“. —

Цариград 24 октобра

У Хадемкеју код Цариграда вршиће се кроз 15 дана пробе брдских топова 75 m/m., које турска влада мисли поручити. Топове на пробу послали су, преко Србије, ове стране фабрике: Шнајдер (Креза), Круп, Шкода, Ерхарт и т. д.

Из Солуна је послано на грчко-турску границу у Превезу у јањинском вилајету 64 муслиманских породица, исељених још пре три месеца из Босне и Херцеговине. Све то време они су чекали да им се одреди земљиште и потрошили скоро сву готовину. Услед промене климата босански исељеници јако болују од маларије, а нарочито деца, те се кају, што су се из Босне иселили.

Исељавање из Турске, нарочито хришћана, у Америку, узима све то веће размере, те се овим питањем, које није нимало ново, почела бавити већ и турска штампа, тражећи од владе, да то исељавање спречи.

Адмирал отоманске флоте, Енглез Гамбл израдио је подробан предлог о потребама за потпуно преустројство флоте, како би она била равна европским флотама.

Порта без прекида настојава код великих сила заштитница, да јој се дозволи послати у критске воде, у залив Суда, један ратни брод — стационер, у знак, да Крит још припада Турској.

Овде Руси покрећу политички лист, који ће одржавати везу између муслимана у Русији и у Турској, те ће му половина бити на турском, а половина на руском језику. После престанка српског „Цариградског Гласника“, излазиће у Цариграду два словенска листа: 1 руски и 1 бугарски.

Влада је решила да предузме најоштрије мере, да се већ једном спречи трговина с

Јела. Зашто си такав пут изабрала? Зар и сузе кога привлаче?

Мара. Не видимо сви исто. Кад идем улицом, моји се погледи увек устављају на онима, који су бедне спољашности. Кад би хтела пазити, видела би, да је такових највише и да се ретко сретају они, на чијим се очима види блесак среће. Мене сваки пут заболи нешто у дубини душе, кад видим беду. Са мајком сам улазила у сиротињске куће. Ви сте кћери богатих родитеља и познајете беду само из далека, из слушања. Ја нисам скоро никад весела. Мене боли бол људи, увек би плакала. Ја хоћу да живим за оне, који плачу.

Јела. Зар мислиш, да смо ми без срца? Да ми и наше мајке не видимо сиротињу, не помажемо несрећне?

Мара. Има много добрих, који помажу, али сваки даровани милијон је само једна капљица у мору. Сиротих и несрећних је много више.

Јела. Милијон је капљица у мору? Па ти немаш милијона, како ћеш ти помагати?

Мара. Ја ћу имати задаћу оних војника, који су у првим редовима војске. Они својим лешинама испуне шанчеве, да преко њих задња војска победнички уђе у освојени град.

Дана. Лепа слика: опседнути град, шанчеви, први редови војске леже уништени. Силни владар улази у град на коњу, охоло. Све му се предаје. Музика свира један буран, победнички марш, од кога се тресу градски зидови.

Мара. Ти све посматраш са уметничког гледишта.

Јела. То је све лепо, али ја бих хтела да чујем о помоћи беднима.

Мара. Моји су снови дигнути на великој размери. Моја помоћ тражи друштвени преображај читава човечанства. Тражи укидање личне својине, тражи једнакост свију људи без разлике пола.

Јела. Нешто социјализма, нешто феминизма. Према томе: право гласа за женске.

Мара. Да, право гласа за женске.

Јела. Али зашто то? Има ли ту нешто и сујете? Тежња за независношћу, непокоравање мушкима.

Мара. Можда их има који се боре и биће их, који ће се борити само из сујете, али моје је чврсто уверење, да ће се већина од њих борити покренута мотивима којима и ја.

Јела. Није ми све јасно. Друштвени преображај ради побољшања материјалних прилика у људи траже социјалисте. Шта ће ти право гласа? Нека се они боре, победе ли, биће решено прво питање и без наших гласова.

(Наставиће се)

робљем кавкаским, арапским и т. д. оба пола, јер је та трговина и сад развијена у Турској

На пролеће се очекује у Цариграду посета великог броја Мађара политичара, трговаца и т. д., који ће вратити Турцима посету, коју су им они учинили ових дана.

Турски листови јављају, да ће 260 турских излетника: посланика, официра чиновника и трговаца, који сад путују по Чешкој и Јадранском Приморју, свратити у Београд и остати у њему два дана, да разгледају знаменитости српске престонице и њену околину (Смедерево или Шабац?)

Политички преглед.

О унутарњој политици Србије и дунавско-јадранској железници. Талијански лист „Трибуна“ доноси на уводном месту разговор свога дописника Тулија Бордане са министром спољних послова Србије др М. Миловановићем. О унутарњој политици Србије рекао је др. Миловановић ово: Србија није више у грозничавом стању, у који га је била бацила анексија. Србија је сада мирна, иако није променула своје гледиште, нити се умањио осећај националне солидарности Србија је у то време много научила. Пре заузета партијским борбама, унутрашњим свађама, личним борбама и завишћу била је посве занемарила развијање своје војне снаге Данас су ситне размирице потиснуте, напред је идеал отаџбине, и да је неопходно потребно развити за то сваку корисну снагу земље. О честим променама владе, рекао је др Миловановић како су прилике судбоносне изазвале биле потребу коалиционе владе, у којој су све странке биле представљене. То се није могло за дуго слагати са нормалним стањем земље, којом управљају парламентарне установе. Коалиционе владе у теорији уништавају опозицију и према томе и контролу. Криза је прошла, вратила се скупштина, приближили се избори, те је посве природно да свака странка добије своју природну акцију. Влада је прешла од малих странака напредњачке и либералне, на две радикалне групе, и у њима влада онај исти дух, идеал отаџбине.

Др. Миловановић је признао, да путује и због дунавско-јадранске пруге Један део те пруге на српском земљишту већ је готов, он силази од Дунава Зајечару Србија је водила обзира, да не смањује пругу, коју ће радити концесионари те линије на турском земљишту. Пруга ће полазити од Радујевца на Дунаву, преко Неготина, Зајечара, Књажеваца и Ниша и долази до Мрдара на граници Компанија француско турска (која је градила и пругу Солун Дедеагач) студира већ трасу и финансијску основу Пруга та не би ишла кроз Црну Гору, него од Мрдара, преко Приштине и Призрена изишла би на Сан-Ђовани ди Медуа, пролазећи изнад Скадра. Споредна пруга везиваће Сан-Ђовани ди Медуа са Баром.

Прилике у Грчкој. У Грчкој на све стране опажа се врење. Врење је међу офисирима суховемне војске, а и међу офисирима марине. У крилу једних и других избиле су несугласице и поделиле се у два табора. Несугласице су избиле и у самој војничкој лиги и ова је подељена у два табора. Умеренији стоје под вођством пуковника Зорбаса и у том табору су сви виши офисири. — У другом табору су ратоборни, већином млађи офисири, који стоје под вођством Синибрилакиса и и Хадимихалиса. Та ратоборна група тражи, да се сви чланови владалачког дома уклоне из Грчке. Положај је врло опасан. Сва војска у Атини налази се у приправности. — Истрага против Типалдоса је спроведена и утврђена је његова кривица. Типалдос је главни кривац и подстрекач побуне, он је управио топове са својих бродова на бродове, који су их опколели и заповедио мрнарима, да пуцају. Типалдис крај свег тога неће бити стављен пред ратни суд, јер кажу у овом би били мрнарски виши офисири, против којих је управо у првом реду био наперен Типалдисов нападај, дакле, судили би му његови противници. Типалдису ће судити поротни суд.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. новембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 потура. Уједно учтиво умољавамо наше поштоване претплатнике, којима крајем октобра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец новембар обновити како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Нов распоред војске

Сваке две године у пролеће бива већа промена у размештају војске. У Босни и Херцеговини устројен је још један војнички кор, који обухвата Херцеговину и Далмацију. Још није одлучено, где ће бити седиште новог корског заповедника. Мостарци траже, да у Мостару буде седиште заповедника. *Пе роварадинска (70.) пуковнија која је већ од 30 година у петроварадинском гарнизону, биће премештена у Загреб и Горњи Карловац. У Земуну ће бити смештена 68 пуковнија са својим штабом и музичком капелом, а и заповедништво 14 бригаде преместиће се из Петроварадина у Земун. У Панчево, Ковин (у Банату) и Митровицу доћи ће по један батаљон ловаца на место пешачких батаљона.*

Лабош затворен.

Јуче је у новосадском суду затворен познати „мернак“ Лабош, који је чувен са својих комасација, а нарочито, откако је почео комасирати Жабаљ. Лабош је пре три дана преслушан у овдашњем суду, којом је приликом апелирао чак и против истраге, која је покренута против њега. Судски је сенат не само ту апелату одбио, већ је истрагу наредио и уједно закључио, да се Лабош одмах стави у истражни затвор, што је јуче и учињено.

Српско краљевско народно позориште у Скопљу

Читамо у београдским листовима, да је позоришна трупа српског краљевског народног позоришта, дочекана у Скопљу са највећим одушевљењем и радошћу. Престоница негдашње српске царевине пресретна је што у својој средини види српско краљевско позориште и чује са позорнице српску реч и српску песму. Дружина је давала у Скопљу три представе: „Коштану“, „Задужбину“ (Шапчанина) и „Ђидо“. Нарочито је одушевљено примљена „Задужбина“, јер није мала ствар представљати цара Лазара сто метара само испод зидина старога града Душановог. Српска православна црквена општина скопљанска раздала је за ту представу сиромашним Србима грађанима бесплатну улазну карту, што је ове јако обрадовало. Све Српство у Скопљу и околини необично је сретно и радосно, што је видело у својој средини српско краљевско народно позориште, чуло српску реч и песму, и у живим сликама видело стару српску славу и поносну српску прошлост.

Туча са војницима

Из Шаторађајухеља јављају, да се јуче на вече надничар Павле Радвански веселио са друштвом у крчми. Одједном су добили вољу, да пуцају међу војнике, који су стојали пред крчмом. Радвански је изашао и четири пута пукао у војнике На то су војници јурнули унутра, те се изродио међу момцима и војницима жесток бој. Три су војника и два ратарска момка тешко рањени а један човек лакше рањен. Рањенике су пренели у болницу

Изгорело позориште

У Мадриду је у згради веселог позоришта избио пожар, те је позориште сасвим изгорело. Вратар са женом и петоро деце скочили су с прозора на улицу, те се тако спасли. Жена се јако овледила, а деца мање. Једанаест пожарника и три човека су при гашењу допали тешких рана. Шта је узрок пожару, још се не може знати, но држи се да је непажњом бачена запаљена жигица и отуда је плануло. Три стотине уметника и више породица који су живели од позоришта, остали су без хлеба. Укупна штета цени се на милион круна.

Кинеска Делила

Кинески листови јављају, да је ухваћен познати разбојник Шамфијанг Шап, те одмах и осуђен од разјарене светине Шап је пре неколико месеци читаво село опустошио и одвукао више девојака и жена Једну је жену примио у свој харем и била му љубимица. Кад је та жена дочула, коликом је свотом уцењена глава Шапова, решила се да га изда противницима му. Свој је смер поверила чуварима, затим сакрила Шапово оружје, а кад је застао она је пустила к њему противнике. Шап се није отимао и дао се свезати, те буде изведен на улицу. Ту је разјарени свет насрнуо на њега, кидао са њега рухо, бацао се камењем, и најзад је решио да одруби главу Шапу Џелат је ударио мачем једанпут, али без успеха, тек на други ударац се глава Шапова откинула од тела. Бесна гомила је затим Шапово тело на комаде растргла. Тако је свршио чувени разбојник, а његова се судбина сад по свој држави објављује плакатима

Руска царица талијанској краљици.

„Perseveranza“ јавља ово: Руски цар Никола II., чим се састао са талијанском краљицом Јеленом, предао јој је дар од руске царице Тај дар је ванредно обрадовао талијанску краљицу. Био је то бисером окићен дневник краљице Јелене из времена њеног боравка на петроградском царском двору. Кад се вратила у Црну Гору, оставила је онде тај дневник, а сад га јој руска царица вратила уз овај приказ: „Врлине и племенито срце краљице Јелене најлепши су дар, којим је Талијане обрадовао Виктор Емануел III“.

Укидање српских школа у Солунском вилајету

Пештански и бечки листови доносе вест, да ће се већи део српских школа у солунском вилајету затворити, па и српска гимназија у Солуну. Говори се, да је то учињено по споразуму са бугарском владом, да би се Бугарима оставиле одрешене руке у јужној Македонији, а поговара се да су томе кораку узрок финансијски разлози.

Батине као казна.

Београдски лист „Звоно“ јавља, да је у министарству унутарњих дела, израђен законски предлог, по ком ће се у Србији завести батинање као казна за мање преступе.

Динамит за Србију.

Пре кратког времена донесено је у Солун 100 цената динамита, које је поручила Србија. Турска влада није најпре хтела да дозволи пренос динамита, него је наредила, да се остави у солунској царинарници Но сада је царинско звање у Солуну упућено, да дозволи пренос динамита у Србију.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

Нови Сад, 29 октобра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 28 к — до — к — п
Пшеница нова 27 к 60 п до — к — п.
Пшеница средња 26 к 50 п до — к — п
Пшеница лакша 26 к — п до — к — п
Кукуруз нова — к — п до — к. — п
Јечам нови 13 к — п до — к — п.
Зоб нова 15 к 20 п до — к — п.
Кукуруз у зрну нов 14 к 60 п до — к — п
Кукуруз у клипу нов 8 к 60 п до — к — п.
Маст 168 к — п до 168 к — п.
Сланина 168 к — п до 168 к — п.
Сланина паљена 170 к — п до 170 к п

(све од 100 кила)

Свињи угојени тешки 106 до 108 п.
Свињи средњи 104 до 105 п
Свињи лаки . . 98 до 100 п

(кила)

Теоци 112 120 по кил.
Овци пар 34 40— кр. пар
Јагњци ——— по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

27. октобра било је .	1·10
28. октобра било је	1 09

За моју шпецерају и делиџатесну радњу

потребна су ми

2 ПОМОЋНИКА, 1 СТАРИЈИ и 1 МЛАЂИ.

Исти морају бити врсни продавци уз безувјетно знање српског, мађарског и немачког језика у говору и писму. — Понуде уз фотографију са знаком плате очекујем до 15. новембра по нов. кал.

Наступ одмах или 15 децембра о. г.

Ђура Југовић
у Земуну.

1590 3—3

Позив на претплату.

Кроз кратко вријеме намјеравам издати нову збирку приповиједака под називом

ЈАУЦИ СА ЗМИЈАЊА.

Да бих се сачувао сувишног трошка, до кога ми у данашњим приликама није ни најмање стало, штампаћу само онолико примјерака колико буде претплатника, који новац унапријед положе.

ЈАУЦИ СА ЗМИЈАЊА стајаће у претплати само **једну круну** или динар

ЈАУЦИ СА ЗМИЈАЊА неће се моћи ни по које благо купити у књижарницама, јер ће им број бити тачно ограничен према унапријед положеној претплати.

На **ЈАУКЕ СА ЗМИЈАЊА** примаће се претплата до 1 децембра по старом календару. Новац се може непосредно слати писцу у Бању Луку, или се може положити код мјесних повјереника, којих ће бити у свима већим мјестима

Надајући се, да ће **хиљаде и хиљаде** поштованих читалаца мог **Јазавца пред судом** из свију српских земаља похитати да се претплате и на **ЈАУКЕ СА ЗМИЈАЊА**, шаљем им срдачан поздрав.

Бања Лука у октобру 1909

Петар Кочић.

Ми топло препоручујемо својим читаоцима, да се претплате на ову књигу Петра Кочића, једног од наших најбољих приповедача.

Уредништво „Заставе“

ПОЗИВ

на претплату на 36 позоришних представа.

Доласком наше позоришне дружине у Нови Сад овим се отвара претплата на 36 позоришних представа. Позоришна дружина осим представа за народ недељом после подне, даваће седмично по шест представа, и то: уторником, четвртком, петком и суботом у претплати, а средом и недељом ван претплате.

Претплату на позоришне представе прима благајна „Друштва за Српско Народно Позориште“ у кући Матице Српске — Стари претплатници, који желе своја места задржати, нека изволе ту своју намеру изјавити најдуже до 5 (18) новембра о године,

Прва представа биће у среду, 11. (24) новембра 1909. године.

Цене местима у позоришту по представи ово су:

1 Ложа у партеру у претплати К 9·—, ван претплате К 10·—

2 Ложа на спрату у претплати К 8·—, ван претплате К 9·—

3 Седиште у партеру у I. и II реду у претплати К 1·80, ван претплате К 2·—

4 Седиште у партеру у III–VI. реду у претплати К 1·40 ван претплате К 1·80

5 Седиште у партеру у VII–XI. реду у претплати К 1·20, ван претплате К 1·40

6 Седиште у партеру у XII. реду у претплати К 1·—, ван претплате К 1·20

7 Седиште на балкону у I. реду у претплати К 1·80, ван претплате К 2·—

8. Седиште на балкону у II. реду у претплати К 1·20, ван претплате К 1·40

9 Седиште на балкону у III–IV. реду у претплати К 1·—, ван претплате К 1·20

Претплата се уплаћује у благајници „Друштва за Српско Народно Позориште“ или уједанпут или у три оброка, и то: први оброк у почетку претплате, други оброк пред тринаесту, трећи оброк пред два есетпету представу.

Претплатници своја места по претплатној цени могу задржати и на представе ван претплате.

За репертоар позоришни у Новом Саду у главном одабрана су ова дела:

I. Драмске представе: А. Шаљиве игре: 1. Поклонирена тиква, 1. Народњак, 3 Одсудни тренутци, 4. Наш човек, 5. Избирачица — Љубав није шала; — 6 Зец, 7. Госпође и хусари 8 Женидба резервисте, 9. Мадам Монгоден, 10 Неверни Тома, 11. Чаша воде, 12 Женски рат, 13 Партија пикета, 14 Присни пријатељи; 15. Отмица Сибињанака, 16. Добросретник, 17. Ђаво, 18. Криза.

Б. Трагедије и драме: 1. Јелисавета, 2. Голгота, 3. Сузе, 4 Јесења киша; 5 Горски Венац; — 6. На дну живота; 7 Бакара, 8. Крадљивац, 9. Трговина је трговина, 10. Вештица; 11 Земља, 12 Камен међу камењем, 13. Част, 14 Фауст, 15 Разбојници; 16 Хамлет, 17 Ричард III, 18. Лепа Луза; 19. Учитељица.

В Представе за народ: 1. Зидање Раванице, 2. Милош Обилић, 3 Краљевић Марко и Арапин, 4. Хајдук Вељко, 5 Маркова сабља; — Кнез од Семберије, — 6 Царев гласник; 7 Смрт мајке Југовића.

II Позоришне представе с певањем: А. Комаде из народног живота: 1. Уск чкиња 2. Сваком своје, 3. Чучук Стана, 4 Наши сељани, 5. Ђидо, 6 Избирач нађе утирач, 7. Шокица, 8. Барон Тренк; — 9 Сеоска лола, 10. Циганин, 11. Дивљуша, 12. Ракија.

Б. Оперетне и друге представе с певањем: 1. Нитуш, 2 Марија кћи пуковније, 3 Врачара, 4. Женидба при фењерима — Муж пред вратима, 5. Јованчини сватови — Шаран, 6 Лепа Галатеја — Ксенија, 7 Слепи миш; — 8 На уранку — У бунару, 9. Чар валцера, 10. Лутка, 11. Дротар, 12 Донар принцеза, 13 Пустињаково звоно, 14 Шумарева ћерка; — 15. Рођокоса, 16. Распикућа; — Кавалерија рустикана.

У програму је, да се уторником дају шаљиве игре, четвртком класичне драме и трагедије, а суботом наизменце: једне седмице шаљиве игре а друге модерне друштвене драме. Средом ван претплате и петком у претплати даваће се оперетне и друге драмске представе с певањем, недељом пак комаће из народног живота са српском песмом.

Из седнице управног одбора „Друштва за Српско Народно Позориште“. одржане у Новом Саду 23. октобра (5. новембра) 1909. године.

Др. Душан Радић, секретар. 1 1 **Антоније Хаџић** начелник

КУЋА

у Новом Саду, Ченејска улица бр. 23

пок Саве Боровца Ревковог

продаје се из слободне руке

За ближе услове ваља упитати у истој кући.

1595 1—3

Вацка фабрика Кобракових ципела

даје на знање поштованом грађанству у месту и околини да је

отворила фабричко стовариште

у Новом Саду

Фрање Јосифа трг бр. 3 (у Вагнеровој кући)

1586 2 3

Требам ДВА СРБИНА СЛАГАЧА.

Првенство имају они, који су вешти у акциденцији — Плата по тарифи и више

Кондиција стална.

ЂОРЂЕ ИВКОВИЋ,

власник штампарије и књиговезнице

1597 1 3 у Новом Саду.

СРПКИЊА

интелигентна, 40 год. стара, удовица, жели у једној интелигентној кући заузети место

домоводиље.

Обратити се треба код

Д. ПОПОВИЋ,

1581 2—3 Nagylak, Csanád m.

Издајем под закуп

моју 16 година постојећу

мешовиту трговину.

Радња имаде дозволу, за продају дувана, биљега и меница, поштанских марака и

неограничено право точења пића

Милан Каленић

15 1 3 3 Паланка.

ПОМОДНА И МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Мите С. Јаковљевића

у Руми

потребује 2 помоћника који сервирају 3 до 6 година. Потребно знање немачког и мађарског језика. Првенство имају који одмах ступити могу Плата фикс.

1580 2 3

СЛИКЕ у МАСНИМ БОЈАМА

у свима величинама од обичних до најфинијих израда. Светих икона, икона на барјацими и по православном пропису итд нуди по најјефтинијим ценама

Karl R. Tischer

Maler Bilderkänder

1598 2–3 Raichenau b: Gablonz

a/N Böhmen.

Деликатесна и шпецерајска радња

Тоше Ерцегана

У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ

потребује истој струци вичног

ПОМОЋНИКА.

Ступање одмах. 1589 2–5

За нашу мешовиту трговину

потребујемо

ПОСЛОВОЂУ.

Исти мора да буде вешт познавалац и добар продаваоц робе **Плаћа К 1500 годишње** и провизија од продаје према погодби.

Надаље требамо **ПОМОЋНИКА вешта мануфактурној или мешовитој струци** за уступити одмах. Плаћа према способности

Понуде ваља слати на адресу:

J. Сарамлија и Мимић

1542 4–4 Окучане (Славонија)

У пажњу!

50.000 пари ципела.

4 пара за само 7 кр. 50 п.

Због обуставе плаћања више великих фабрика опун мећа сам да једну велику партију ципела јако испод цене коштања распродам. Зато продајем свакоме 2 пара мушких и 2 пара женских ципела за шнирање кожа браун или цана галошираних са јаким кованим ђоном, врло елегантне и најновиа фазова. Величина по нумерама. Сва четири пара коштају само **7 кр. 50 пот.** Разашиљањем са поузећем 1534 3 3

P. Lust's Schuh-Export, Krakau Nr. 193.

Размена дозвољена, новац се враћа.

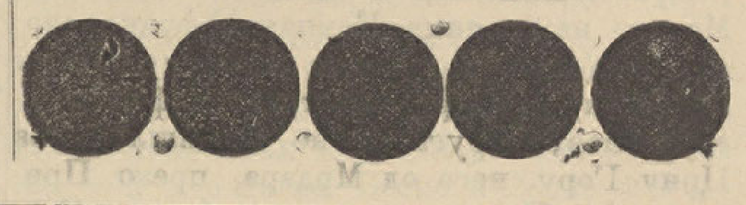

Згодитак од 100.000 круна.

Као је на лоз, који је из моје радње продат.

ПРУЖИ РУКУ СРЕЋИ КОЈА ТЕ ТРАЖИ!!!

Краљ мађ привил. класна лутрија, која је по плану своме најпробитачнија од свију постојећих иностраних лутрија, пружа играчима прилику да са мало новца дођу до **великог богатства** У овој лутрији има 110.000 лозова од којих се 55.000 лозова извлаче са добитцима, значи да сваки други лоз мора добити.

Свега има на исплату:

14 милијуна 459 хиљада круна.

ВУЧЕЊЕ ПРВЕ КЛАСЕ ЈЕ 18. и 20. НОВЕМБРА О. Г.

Цена оригиналној срећки јесте:

1/1 лов круна 12	1/2 лов круна 6	1/4 лов круна 3	1/8 лов круна 1.50

Новац је најлакше слати поштанском упутницом. Поруџбике се извршују брзо и тачно

С поштовањем

ЈОСИФ Д. ФАРХИ

1495 14-20 гл. колектор краљ мађ. кл. лутрије

БУДИМПЕШТА, Vesselényi utcza 35 szám.

Као је на лоз, који је из моје радње продат.

Згодитак од 100.000 круна.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.